

YKSILÖLLISEN IDENTITEETIN VARHAISET VAIHEET

Marjatta Rahikaisen toimittama *Matkoja moderniin* on rakenteeltaan mielenkiintoinen: siinä on tavallaan kaksi esipuhetta. Ensimmäisenä toimii Natalie Zemon Davisin suomenennettu artikkeli sosiaali- ja mikrohistorian perusteista. Davisin mukaan mikro- ja makrohistoriat eivät ole toistensa vaihtoehtoja, vaan ne ovat parhaimmillaan vuorovaiikutussuhteessa, jossa makrohistoriakin hyötyy mikrohistorian tutkimuskohteista. Kirjan varsinainen esipuhe on Marjatta Rahikaisen Annales-koulukunnan ja mikrohistoriallisen koulukunnan eroja pohtiva artikkeli, jonka lopussa toimittaja esittelee kevyehkösti kirjan artikkelit.

Riitta Oittinen tarkastelee artikkelissaan *Pistoja yli ajan ja säädyn* ompelua kahden täysin erilaisen naisen eri elämänavaiheissa. Tutkimalla säätyläisperheen perinälliseen käsityöperinteeseen sosiaalistuneen Anna Grotenfeltin (o.s. von Wright, 1850–1926) ja kansanedustajaksi päätyneen työväenaatteen agitaattorin Sandra Lehtisen (o.s. Reinholdson, 1873–1954) suhtautumista ompelamiseen Oittinen onnistuu ristivalottamaan ilmiötä eri yhteiskuntaluokista käsin. Kyseessä ei ole kuitenkaan ompelamisen historiankirjoitus, sillä näiden kahden hyvin valitun naisen ja heidän ompelamiseen kytkeytyneet elämänkulkunsa kuvaavat yhteiskuntaa ja yhteiskunnallista murrosta: makrohistoria valottuu yksilölähtöisesti.

Mikrohistorian ohella *Matkoja moderniin* -teoksessa yh-

tenäisyyttä luo aihepiiri: kielletyt rakkaudet ja rakkauden hedelmät. Antti Häkkinen käsittelee 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alun prostituutiota Helsingissä ja Antu Sorainen tutkii 1950-luvun Itä-Suomen lesbo-oikeudenkäyntejä. Häkkinen liittää ilotyttöjen käyttämisen rituaaliksi, jossa asiakas juhlii ja rentoutuu raskaan työrupeaman jälkeen. Seksien ohella rituaaliin kuuluivat syöminen ja juominen. Oluen ja alkoholin laitton anniskelu seurasi paritussyytettä 1880-luvulla langetetuissa vankeusrangaistuksissa.

Seksuaalirikokset ovat aiheena ajankohtaisia Belgian pedofiiliketjun synnyttämän kohun myötä. Soraisen artikkeli osoittaa, kuinka aikasidonnaisia oikeuskäsitykset ovat. Erityisen problemaattinen on Yrttilehdon tapaus, jossa kristityn lahkon uskonsisaret tuomittiin haureuden harjoittamisesta, vaikka sisaret noudattivat lahkonna oppeja. Erilaisissa uskonnon ja seksuaalisuuden välisissä suhteissa on Suomessakin tutkimisen arvoisia tapauksia, vaikka seksuaali- ja rituaalimurhat puuttuvatkin.

Folkloristi Kirsti Salmi-Niklanderin artikkeli käsittelee suomalaisen lehdistön historian kannalta antoisaa aihetta: käsinkirjoitettua lehteä. Tutkimusmateriaalinaan hänellä on Karkkilassa vuosina 1914–1925 ilmestynyt Valistaja-lehti, jota Högforsin sosiaalidemokraattinen nuoriso-osasto toimitti. Salmi-Niklander analysoi lehtiä naisen petetystä rakkaudesta ja traagisesta kuolemasta kertovien tarinoiden

pohjalta. Kirjoittamisen avulla yksilö kykeni Salmi-Niklanderin mukaan irtautumaan yhteisön kontrollista. Yhteisön yksilöllä ahdistava ja painostava vaikutus ilmenee tehokkaasti myös Katriina Kokon 1900-luvun alun aviottomia äitejä käsittelevässä artikkelissa, jossa kerrotaan lapsistaan luopuneista neljästä helsinkiläisäidistä. Olosuhteista johtuen äidit joutuivat luopumaan lapsistaan viranomaisten takia tai omasta aloitteestaan. Kokon artikkeli antaa hyviä esimerkkejä sosiaalisen paineen ja syyllistämisen vaikutuksesta.

Marjatta Rahikainen ja Pia Leminen tarkastelevat omista artikkeleistaan Salmi-Niklanderin tavoin tehdasyhdyskuntia. Leminen pohtii Kyröskosken 1930-luvun yhteisöjen sisäkkäisyyttä. Yhteiskuntaluokkien sosiaaliset rajat näkyivät erityisesti seurustelu- ja rakkaussuhteissa. Rahikaisen *Miesten maailma* -artikkeli käsittelee vuosina 1864–1918 toimineen Ariman lasitehtaan historiaa eri työntekijäryhmien ja työnantajan näkökulmista. Nykyaika on erheellisesti usein tahtonut rakentaa menneisyyden pienyhteisöistä yhteisöllisyyden idyllin, jonka Rahikainen – kuten moni muukin kokoelman artikkelinkirjoittaja epäsuorasti – ehdottomasti kumoo. Koska ihmiset olivat toistensa naapureita ja työtovereita ja koska toisten asiat tiedettiin, oli välttämättä luoda keinotekoisia ja muodollisia rajoja, joilla pidettiin kuvitteellista etäisyyttä esimerkiksi toiseen ammattikuntaan.

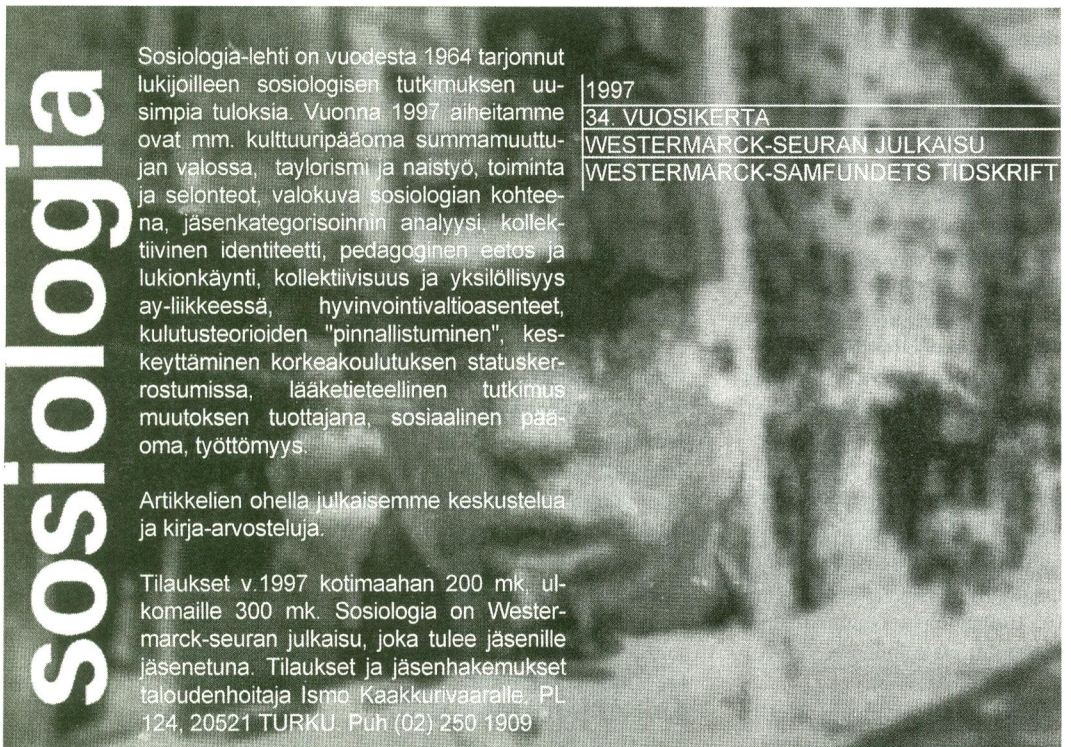
Kokonaisuutena Marjatta Rahikaisen toimittaman kirjan nimi viittaa modernin identiteetin syntyyn, ja teoksen artikkelit heijastelevatkin tietoiseen ja tiedostamattomaan yksilöllisyyden etsintään. *Matkoja moderniin* -kokoelman artikkelit käsittelevät tutkijoita ja suurta yleisöä kiinnostavia aiheita. Toivoa sopii, että paikallishistoriasta, Suomen lasiteol-

lisuuden vaiheista, lehdistöstä, työväenkulttuurista, seksuaalisuudesta, oikeushistoriasta ja

muista aiheista kiinnostuneet löytävät tämän teoksen.

NIKLAS BENGTSSON

MARJATTA RAHIKAINEN (TOIM.)
MATKOJA MODERNIIN
LÄHIKUVIA SUOMALAISTEN ELÄMÄSTÄ
HISTORIALLINEN ARKISTO 107
HELSINKI: SUOMEN HISTORIALLINEN SEURA, 1996
212 s.

The advertisement features a large, vertical title 'Sosiologia' on the left side. The background is a grayscale photograph of a person's face, partially obscured by text. The text is arranged in a structured layout, including a description of the journal's content, a list of articles for the year 1997, and subscription information.

Sosiologia

Sosiologia-lehti on vuodesta 1964 tarjonnut lukijoilleen sosiologisen tutkimuksen uusimpia tuloksia. Vuonna 1997 aiheitamme ovat mm. kulttuuripääoma summamuuttujan valossa, taylorismi ja naistyö, toiminta ja selonteot, valokuva sosiologian kohteena, jäsenkategorisoinnin analyysi, kollektiivinen identiteetti, pedagoginen eetos ja lukionkäynti, kollektiivisuus ja yksilöllisyys ay-liikkeessä, hyvinvointivaltioasenteet, kulutusteorioiden "pinnallistuminen", keskeyttäminen korkeakoulutuksen statuskerrostumissa, lääketieteellinen tutkimus muutoksen tuottajana, sosiaalinen pääoma, työttömyys.

Artikkelien ohella julkaisemme keskustelua ja kirja-arvosteluja.

Tilaukset v.1997 kotimaahan 200 mk, ulkomaille 300 mk. Sosiologia on Westermarck-seuran julkaisu, joka tulee jäsenille jäsenetuna. Tilaukset ja jäsenhakemukset taloudenhoitaja Ismo Kaakkurivaaralle, PL 124, 20521 TURKU. Puh (02) 250 1909

1997
34. VUOSIKERTA
WESTERMARCK-SEURAN JULKAISU
WESTERMARCK-SAMFUNDETS TIDSKRIFT